

Maria

"On José Luis Guarner es descobreix com a crític, on és més present la seva mirada, el seu pensament, com a espectador cinematogràfic, com a cinèfil, és en el seu llibre Roberto Rossellini. Guarner descobreix el cinema amb Rossellini i jo diria que amb ell, amb Rossellini, descobreix moltes coses més."

Continuarem parlant de Fellini", vaig escriure fa un parell de setmanes. De fet, de qui voldria parlar no és pas d'en Fellini, sinó d'en José Luis Guarner. Guarner va morir el 3 de novembre, el mateix dia, o un dia després, no té gaire importància, que Federico Fellini. En Colom, no pas en Sisales, sinó l'altre, en Ramon, en l'homenatge que TVE2 va dedicar al director italià (*La dolce vita*, una entrevista i *E la nave va*) s'ho va fer venir bé per ajuntar les dues morts. És a dir que en Colom va convertir en José Luis en l'amic d'en Fellini —que ho era— i en el seu crític; crític o, si voleu, en l'especialista de Fellini. I això, senyor Colom, és mentida. Comprenc, senyor Colom, el seu nas periòdic i, fins i tot, li agraeixo la seva bona fe d'ajuntar en una nit televisiva aquests dos amics, el director italià i el crític català, però el fet és que José Luis, que va tenir la mala sort, o bona, segons com es miri, de morir-se poc després del famós director italià, no era pas el crític, l'especialista, de Fellini. Si hem de parlar de crític i especialista, tot i que aquesta darrera paraula em fa una certa esgarripança, en José Luis, si ho era, ho era d'en Rossellini.

On José Luis Guarner es descobreix com a crític, on és més present la seva mirada, el seu pensament, com a espectador cinematogràfic, com a cinèfil —crec que se'n diu així— és en el seu llibre *Roberto Rossellini* (Ed. Fundamentos. Serie Cine. Madrid, 1973). Guarner descobreix el cinema amb Rossellini i jo diria que amb ell, amb Rossellini, descobreix moltes coses més. Fixeu-vos, si no, en el que diu en aquest llibre sobre *Germania, anno zero*: "Germania, anno zero, como por lo demás todas (la negreta és meua) las películas siguientes de Rossellini, es ya una meditación —que se hará cada vez más consciente— sobre la esencia del cine, sobre las relaciones entre el cineasta y el mundo, sobre la búsqueda constante de una realidad que se escapa y a la que hay que perseguir a tientas, para llegar a esos milagrosos instantes de revelación durante los cuales se puede romper la incomunicabilidad de los seres y de las cosas" (Roberto Rossellini, pàg. 55)

"Incomunicabilidad." La paraula és molt d'aquells anys. De fet, el llibre de José Luis va ser escrit als anys 60: l'edició original, en anglès, deu ser de final dels 60. En canvi, aquests "milagrosos instantes de revelación" són de sempre. Deixem estar, si voleu, la revelació i fixem-nos en els miraculosos ins-

tants. Prescindim, si voleu, del miracle i quedem-nos tan sols amb els instants. Els instants, d'això és del que jo visc, crític de teatre convertit en cronista de final de setmana. I penso continuar vivint-ne. Instants passats, presents o futurs; més passats que no pas altra cosa, si hem de ser francs. Instants passats amb José Luis Guarner —*c'était mon copain, c'était mon ami*— en els cinemes de la nostra ciutat. Trenta-sis anys d'amistat, de cinema i de moltes coses més. Trenta-sis anys amb José Luis. Encara recordo el dia que la meua mare li va dir: "José Luis, vést-te'n a l'Iranzo i que t'arreglin els cabells: al 1962 els homes ja no es pentinen amb la ratlla al mig". Trenta-sis anys veient cinema, parlant de cinema i, com ja he dit, de moltes altres coses, com qui cerca, *apprivoise*, els instants.

Quan José Luis preparava el seu llibre sobre Rossellini, li vaig comentar que amb nou anys, al cinema Bonaparte, a París, l'estiu del 1947, havia vist *Paisà*. Recordo la meua mare tapant-me els ulls perquè no veiés les escenes en les quals els partisans, lligats de mans i peus, són llençats al Po i ofegats, assassinats, pels soldats alemanys. Vaig dir a en José Luis que, malgrat tot, vaig poder veure aquelles imatges a través dels dits i que, en arribar a casa, la Maria, una jove polonesa de vint anys que em feia de cangur, guapíssima, però amb els cabells blancs, em va explicar per enèsima vegada, amb llàgrimes als ulls, per què tenia els cabells blancs: la mare i dues germanes havien mort assassinades en un camp de concentració nazi, i el pare i tres germans, oficials de l'exèrcit polonès, havien estat afusellats pels russos al bosc de Katyn. I jo, un cop més, em vaig llançar als braços de la Maria i vàrem plorar junts. Miraculosos instants de revelació? No diria pas que no.

Joan de Sagarra